

Nad dílem profesora Vladimíra Skaličky

(1979)

Mezi šedesátým a sedmdesátým rokem života se profil vědce zpravidla nemění. Je tedy dnes možno po výstižných tazích z per P. Trosta (1969) a K. Hausenblase (1969) uveřejněných u příležitosti Skaličkových šedesátin učinit něco jiného než uvést základní údaje o jeho činnosti v uplynulém desetiletí?

- I. V soupisu Skaličkových prací do r. 1968¹ figurovalo 149 položek. Připočteme-li čtyři práce, jež v něm nebyly uvedeny (1936, 1943a, 1948a, 1968a)² a 38 nových, zachycených v soupisu za l. 1968–1979 pořázeném J. Smrčkovou, dostáváme se nyní k počtu 191 záznamů.³

Hlavním tématem prof. Skaličky zůstává nadále **typologie**. Dočkali jsme se nové syntetizující stati o typologické problematice (1976; srov. i 1969a a 1975a).

Podrobnější typologické analýzy se dostalo dalšímu z jazyků ugrofinských, totiž estonštině (1975b). Ta je představena jako jazyk typologicky velmi podobný starým nebo archaickým jazykům indoevropským. Převládá v ní typ flexivní, zejm. v konjugaci je dosti zastoupen typ izolační, v tvoření slov pak typ aglutinační a polysyntetický.

Vyjasnila se souvislost mezi typem jazyka a přejímáním slov (Sk, 1975c): množství přjetí je nejen výsledkem kulturních a jiných vlivů, nýbrž i vnitřních dispozic přejímajícího jazyka (hojnější přejímání slov vyhovuje jazykům, v nichž je významnou měrou zastoupen izolační typ, a v tomto smyslu je výsledkem jejich aktivity) nebo stejností typologické dominanty jazyka, z něhož se přejímá, a jazyka přejímajícího (u typu polysyntetického).

Vznikl významný soubor tří studií o jazycích balkánských (Sk, 1969b, 1972, 1974a), z nichž první je vedena od tzv. gramatických balkanismů (zejm. postpozitivního členu, dativu posesivního, opakování objektu a nedostatku infinitivu), druhá z hledisek jednotlivých balkánských jazyků, třetí pak způsobem uplatněným např. v *Typu češtiny* (1951). Skalička v nich dospívá k těmto závěrům: Balkánské jazyky nejsou typologicky stejnorodé. Např. v rumunštině je dominantou flexivnost (srov. i Sk, 1975d), v nové řečtině izolace, v bulharštině aglutinace. Typologicky stejnorodé nejsou ani gramatické balkanismy. Některé mají ráz flexivní (kongruence postpozitivního členu v rodě a čísle, opakování objektu, existence vokativu), jiné izolační (nedostatek infinitivu, dativ posesivní). Přitom vzhledem k tomu, co bylo řečeno o typologických dominantách v rumunštině a nové řečtině, je možno ohnisko flexivních balkanismů spatřovat v rumunštině a izolačních v nové řečtině. Šířením balkanismů se posilují vývojové tendence uplatňující se individuálně v jednotlivých balkánských jazycích.

Podobný závěr je ve stati věnované jazykům dunajské kotliny, totiž jazykům svazu balkánského a středoevropského (maďarština, slovenština, čeština, zčásti srbochorvatština a němčina) (Sk, 1968b):⁴ soubory rysů společných každému z obou jazykových svazů nejsou „základem vývoje“, nýbrž jen „přídavným faktorem“.

1 Skaličková (1968) [P. N. v originálním vydání svého článku odkazoval často na soupis Z. Skaličkové, v některých případech pouze označením položky v soupisu. Tyto odkazy byly dohledány a částečně upraveny podle bibliografie ve vydání souborného díla (Skalička, 2006). Na práce V. Skaličky je dále odkazováno jako Sk nebo pouze vročením, pokud je to z kontextu zřejmé – pozn. ed.]

2 Doplněno – s jednou výjimkou – podle mého starého rukopisného soupisu prací prof. Skaličky za l. 1931–1959 (o 95 záznamech). – Oprava: v čl. Sk (1940a) schází na s. 8 první řádka § I: „Das Morphem ist die kleinste Einheit, in der die“ (podle separátu opraveného prof. Skaličkou).

3 Děkuji dr. J. Smrčkové za laskavost, s níž mi dala rukopis k dispozici.

4 O středoevr. jaz. svazu srov. už Sk (1935a).

V pracích týkajících se jazykových svazů jsme viděli silný zřetel diachronní. V některých dalších příspěvcích se Skalička v návaznosti na starší stať v SaS (1967) zabývá **genealogickými** souvislostmi jazyků indoevropských a uralských (nachází kolem 80 výrazných a přesvědčivých lexikálních korespondencí; 1969c) a šíře nostratických (1974b).

Pozvolna jsou vydávány plody Skaličkova dlouholetého studia **dějin české jazykovědy**. Po dějinách slavistiky na Karlově univerzitě⁵ přicházejí nyní výklady o 16. stol. (1975e) a znovu o velkém zjevu Komenského (1969d, 1970b).

Byly napsány stati o jazyce a společnosti a jazyce a psychice (Sk, 1974c, 1975f, 1978) střízlivě odmítající některé vytrvale se držící pomysly.

II. Budiž mi však dále dovoleno vybočit z našich zvyklostí kolem výročí významných vědců. Představme si, co bychom mohli očekávat od Skaličkova „jubilejního sborníku“ typu „Knihovna žijících filozofů“.⁶ Charakteristickým rysem této knihovny je, že ke stavbě každého svazku věnovaného jedinému mysliteli patří vedle výkladových (interpretačních a explikačních), přehledových, ale i kritických statí autorů myšlenkově mu blízkých i vzdálenějších také jeho odpovědi na všechny příspěvky (někdy až 20 % rozsahu příspěvků).⁷

Většina témat, kolem nichž by se příspěvky koncentrovaly, byla spolehlivě vyhmátnuta už v uvedených hodnoceních Trostové a Hausenblasové. Jistě by se tu objevil i příspěvek Skalička-**překladatel**, v němž by byla příležitost konfrontovat jeho práci překladatelskou (z finštiny a maďarštiny, viz 1941a–d, 1942a–c a 1943b–c) s jeho teoretickými vývody (1968c).

Patrně nejzávažnějším problémem, na nějž by se po mém soudu v takové publikaci mělo dostat, by byly **pravidelnosti kombinací** jazykových typů v jednotlivých jazycích.

Jak zdůrazňuje Skalička odedávna, jazyky nejsou typologicky čisté. Už v *Zur ungarischen Grammatik* (1935b)⁸ čteme na s. 61 (čes. s. 44), že „polysyntetismus (stejně jako izolace) nemůže překročit v žádném jazyce určité meze“, a v encyklopedickém hesle: „všechno v jazyce existuje ve vztahu ke všemu ostatnímu. Jednotlivá fakta jsou vázána na sebe. Např. jazyky, které vyjadřují pád a číslo jednou koncovkou (čeština, latina, řečtina), mají hojnou homonymii, [...] jazyky, kde pád a číslo se vyjadřují různou koncovkou (maďarština, turečtina, mongolština), mají méně homonymie. Takových pravidel je v jazyce velké množství. Některá jsou pevnější, jiná méně pevná. Souhrn takových pravidel nazývá se typ. Protože mnohá pravidla nejsou pevná, existuje v každém jazyku více typů. [...] Každý jazyk má všechny typy najednou (jen někdy, např. jako v arabštině, se nepřipouští typ polysyntetický)“ (Sk, 1943a). Myšlenku, že je proto třeba zkoumat možnosti a nemožnosti typologických kombinací, vyslovil jako obecný požadavek P. Trost (r. 1955 v diskusi na obhajobě jedné kand. disertace). U Skaličky místy najdeme další konkrétnější formulace, jako „Flexivní typ je v jazyku nutně doplněn význačnou složkou izolační a aglutinační. [...] Je to přirozené. Flexivním způsobem se dá řešit jen část celého systému jazykového. Pokud je flexivně řešeno tvoření slov, [...] jsou syntaktické vztahy vyjadřovány izolačně anebo [...] aglutinační příponou na slovesu. Pokud jsou naopak flexivně vyjádřeny pádové koncovky, [...] musí být odvozovací přípony vyjádřeny jinak, tj. aglutinačně“ (Sk, 1960a, s. 99–100).⁹ V obecnější podobě, zejména pokud jde o příčiny nerealizovatelnosti čistých typů, se Skalička vrátil v syntetizující stati Sk (1976).

5 Práce uveřejněná dříve rusky (viz Sk, 1968e) je nyní přístupna v českém znění: Sk (1970a).

6 *The Library of Living Philosophers*, vychází pod red. P. A. Schilppa od r. 1939, dosud aspoň 15 svazků. Nejsou to jubilejní sborníky v pravém slova smyslu, ale jimi inspirovaný takový sborník (Davidson – Hintikka, 1969) se už objevil.

7 Mezi příspěvky prvního druhu by patřily stati P. Sgalla (1971 a 1973).

8 Srov. Trnka (1932).

9 Kombinace typů mohou být dvojího druhu. K jednomu patřily právě uvedené příklady. O druhý druh jde např., když technika postpozitivního členu odpovídá typu aglutinačnímu, ale člen má zároveň vlastnosti typu flexivního (kongruenci v rodě a čísle), Sk (1974a, s. 7).

Soustavné studium kombinatoriky jazykových typů je pro Skaličkovu pojetí typologie podstatné, a to aspoň ze tří důvodů:

(1) Uvažujme nejprve těsnost/volnost vazby mezi teorií (typologickými konstrukty) a jednotlivými jazyky.

Máme-li vedle pěti seznamů – rysů, vlastností pěti typů, navíc jen tvrzení, že každý ze seznamů vymezuje nerealizovatelný extrém (neboť žádný z těchto extrémů nemůže překročit jisté hranice), tvrdíme pouze tolik, že kromě těchto případů jsou všechny ostatní struktury jazyků možné a že (extrémní) typy přibližně popisují takové jazyky (jejich strukturu), které jsou jim „hodně“ blízké (jsou v nich téměř všechny vlastnosti typu nebo všechny vlastnosti se blíží extrému apod.).¹⁰

Přijímáme-li však nějaké hypotézy o kombinovatelnosti jazykových typů, rozšiřuje se okruh jazyků, na něž jsou typy vztažitelné, a umíme si také spíše představit, že po poznání dalších jazyků bude event. nutno teorii (tj. v našem případě typy a/nebo hypotézy o kombinovatelnosti typů) modifikovat, což je nezbytná podmínka její empirické zakotvenosti. Přijme-li se hypotéza, že obvykle jediný typ bývá v jazyce dominantní (např. Sk, 1976), týkají se soupisy rysů jednotlivých typů obdobným přibližným způsobem i oněch oblastí stavby jazyků, kde se uplatňuje příslušná dominanta.¹¹ Přijmeme-li navíc hypotézu tvaru: „je-li v jazyce *A* dominantou typ *X*, uplatňuje se v *A* dosti silně ještě typ *Y* a *Z*“ (srov. výše uvedené formulace z Sk, 1960a) a „je-li v jazyce *A* dominantní typ *X* v oblasti *O* struktury, je v něm v oblasti *P* struktury uplatněn typ *Y*“ (srov. tamtéž), vazba mezi teorií a empirií se dále upevňuje. Vše tedy mluví pro to, aby poznání kombinovatelnosti typů dosáhlo téhož stupně konkretizace jako typy samy.¹²

Je však třeba poznamenat: abychom mohli hypotézy uvedených tvarů vyslovovat oprávněně, musíme být s to ověřovat výroky např. tvaru „v jazyce *A* se uplatňuje typ *X* více než v jazyce *B*“, „v jazyce *A* se typ *X* uplatňuje více než typ *Y*“, a to není bez problémů. Je známo, že ve fonologické typologii musíme lišit např. mezi „bohatstvím“ vokálů v „systému“ a v textu (1960a, s. 95). Celkové typologické rozborů jednotlivých jazyků se však zpravidla vedou v termínech systému. Ale kdybychom zjišťovali typologii češtiny jen podle systému, mohli bychom při velkém množství aglutinačních derivačních sufixů a prefixů i při velké míře jejich uplatnění ve slovníku tvrdit, že je v češtině typologickou dominantou flexe? Prostě potřebovali bychom více vědět o tom, které druhy stupnic, škál jsou teoreticky i empiricky vhodné pro porovnávání, popř. měření vlastností jazyků a jak je používat (Berka, 1977).¹³ To na jedné straně.

Na straně druhé zůstává otevřena problematika vysvětlovacích (explanačních) principů soudržnosti jednotlivých rysů téhož typu (srov. pozn. 17).

(2) Bez dostatečně specifikovaných hypotéz o kombinovatelnosti typů nejsou beze zbytku průkazné úvahy statí o balkánských jazycích. Proč máme např. z toho, že je jistý balkanismus flexivního rázu, a z toho, že z balkánských jazyků má flexivní dominantu rumunština, usuzovat na to, že se šířil právě z ní, když se podle teorie jev flexivního rázu může docela dobře vyskytovat v jazycích s dominantou jinou (jak je tomu právě v jiných balkánských jazycích)?

(3) Bez poznatků o kombinatorice typů je do Skaličkovy typologie těžko inkorporovat pozitivní přínos několika pozoruhodných typologických soustav, jakými jsou zejm. typologie

10 Srov. Apostel (1969, s. 256n.) a Pawłowski (1969, s. 63).

11 Teprve v kontextu takových „aproximací“ mají své místo výrazy jako „vzájemně příznivé“ (günstig – Sk, 1935b, s. 62 a 67, čes. s. 45 a 48), „vzájemně vyladěné“ (abgestimmt – Sk, 1976) rysy, jimiž se dává najevo, že jednotlivé rysy téhož typu nejsou – co do jejich „uplatňování“ v konkrétních jazycích – pospojovány deterministickými („apodiktickými“ – Sk, 1935b, s. 58, čes. s. 42) pravidly, nýbrž že jde o tendence.

12 R. B. Braithwaite (1959, s. 362–366) interpretuje výroky o tendencích (tendency statements), např. jestliže *x* má vlastnost *L*, pak tenduje k tomu, aby mělo (obvykle má) i vlastnost *M*, jako zkratku za formulaci: za (dosud) nespecifikovaných podmínek *N* jestliže *x* má vlastnost *L*, má i vlastnost *M*. V termínech této interpretace lze říci, že hypotézy o kombinovatelnosti typů jsou výsledkem poznání oněch (zatím, dříve) nespecifikovaných podmínek.

13 Srov. Sk (1976, 1975a); Těšitelová (1977, s. 118–119).

G. P. Meľnikova (zejm. 1972) a G. A. Klimova (1976). Obě zahrnují i syntaktickou typologii, a jsou-li difference syntaktických struktur zcela úzce svázány s difference morfoložickými (Sk, 1968d, s. 137), jejichž výzkum tvoří jádro Skaličkovy typologie – navíc Meľnikov rozeznává osm typů a Klimov sice pět, ale se Skaličkovými bezprostředně nekorespondujících – není k tomu patrně jiná cesta než přes pravidelnosti kombinací typů.¹⁴

Uvažovaná publikace by dále mohla obsahovat některé další problémy a témata.

Rozbor Skaličkova pojmu **komplexnosti** (Sk, 1957a). Pokus zmenšit nebezpečí, že to, co v rukou mistra napomáhá „tvůrčí syntéze“, může v rukou jiného vést k „bezzásadovému eklekticismu“, by stál za to.

Skalička a jiní **pražští lingvisté**. Z jedné strany, např. jaká je souvislost Mathesiovy lingvistické charakteristiky (viz Mathesius, 1947, s. 15) a Skaličkovy typologie? Z druhé strany, lze např. prokázat domněnku (K. Horálek), že Mathesiovy „větné vzorce“ mají svůj bezprostřední zdroj v Skaličkových „větních klišé“?¹⁵

Skalička a „nové“ **pojmy** (konstrukt, kód, model).¹⁶ Mnozí by raději řekli „módní“ pojmy. Ale nevytvářejme hypostaze. Módní nejsou výrazy, pojmy a teorie, nýbrž postoje k nim. To, co je u jednoho záležitostí čistě módní frazeologie, může být pro druhého něčím naprosto opravdovým. Skaličkův typ – nerealizovatelný extrém byl konstruktem *avant la lettre*.¹⁷

Podněty ze Skaličkových prací pro **textovou lingvistiku**. (Viz zejm. 1940b, 1948b, 1961 a 1965.) Není náhodné, že stať o potřebnosti parolové lingvistiky z *Recueil linguistique de Bratislava* (1948b) byla vydána (v něm. překladu) znovu v r. 1976.

Skalička-**stylista**. V slavnostním proslovu před 10 léty označil P. Trost Skaličku za mistra lingvistického eseje. (Srov. i Trost, 1969.) V spřízněném duchu psal K. Hausenblas o Skaličkově nehledané syntaxi. U prof. Skaličky není rozdíl ve stylu mezi populárnějším výkladem a vědeckou statí,¹⁸ přednáší tímž způsobem, jakým mluví mezi čtyřma očima, a píše, jak přednáší. Kdykoli budeme číst jeho dosavadní i budoucí stati, čtème je jako lehce upravený zápis podle stručných bodů pronesené přednášky. Lépe porozumíme celku (a přijde nám jako samozřejmost to, že často aforistické a lakonické shrnutí sice v jistém směru osvětluje ostatní text, ale v jiném směru ostatní text samo potřebuje a že se na název nemůžeme tak zcela spolehnout, neboť to také bývá něco samostatného).

Nové vydání souboru Skaličkových typologických prací (viz Palek, 1975) rozšířené o *Vývoj české deklinace* (1941e) je v tisku.¹⁹ Doufejme, že vydání třetí bude mít už knižní podobu. Osměluji se vyslovit naději, že do onoho dalšího vydání bude možno zahrnout i Skaličkovu reakci na část těchto řádků. Vybočil jsem v nich z jistých zvyklostí, avšak nikoli z atmosféry jeho seminářů.

Řečeno po způsobu jednoho balkánského jazyka, nechť prof. Skalička žije jako hory. Rrofsh sa malet.

14 K obecným otázkám typologie srov. nověji A. P. Ogurcov – E. G. Judin (1976).

15 Mathesius použil – pokud vím – onoho výrazu poprvé v r. 1936, tedy tehdy, kdy publikoval recenzi na *Zur ungarischen Grammatik* (Mathesius, 1936). – Pro symbolické výrazy naznačující stavbu slova, resp. věty užil výrazů *tvoroslovný, větoslovný vzorec, obrazec* J. Gebauer (1876, s. 39–41; 1929, s. 2–3). Podle tvaru symbolických výrazů lze soudit, že *tvoroslovný vzorec* je zde českým ekvivalentem za něm. *morphologische Formel* A. Schleichera (1859).

16 Srov. stati Sk (1968c) a Sk (1973).

17 Myšlenkovým poutem rysů jednoho typu je řešení různých „úloh“ tímž způsobem, viz Sk (1964, s. 212 a 1966, s. 26). – Výraz *konstrukt* má – podobně jako např. výraz *hloubková struktura* – tu nevýhodu, že nezávisle na tom, nakolik přesně byl původně vymezen jeho terminologický obsah, žije jakoby vlastním životem. Může vzbuzovat zavádějící filozofické asociace (zejm. konvencionalistické). Jako protílék byl navržen výraz *rekonstrukt* (viz Švancara, 1977, s. 39), který zase může navozovat předčasný optimismus.

18 Např. první varianta *Typu češtiny* byla určena pro nerealizovaný 2. sv. *Čtení o jazyce a poezii* (impulsem k jejímu přehlednutí a vydání byly Stalinovy stati o jazykovědě).

19 Korekt. pozn. Nedávno vyšel jiný takový soubor: Sk (1979). Kromě předmluvy vydavatele P. Hartmanna a úvodní stati P. Sgalla *Die Sprachtypologie V. Skalička's* obsahuje (v původním něm. znění nebo v něm. překladě): *Typ češtiny* (s. 10–55), *Zur ungarischen Grammatik, Vývoj české deklinace* a 12 statí, z nichž uvádíme jen ty, které nebyly pojaty do *Vývoje jazyka* nebo do *Lingvistických čítanek* (srov. Palek, 1975), totiž Sk (1943d, 1946, 1945, 1968a, 1957b, 1958 a 1960b). Na konci je zařazena Skaličkova výběrová bibliografie.

Literatura

- Apostel, L. (1969). O formálním studiu modelů v neformálních vědách. In: *Teorie modelů a modelování*. Praha.
- Berka, K. (1977). *Měření (pojmy, teorie, problémy)*. Praha.
- Braithwaite, R. B. (1959). *Scientific Explanation*. Cambridge.
- Davidson, D. – Hintikka, J. (eds.) (1969). *Words and Objections: Essays on the Work of W. V. Quine*. Dordrecht, 1969.
- Gebauer, J. (1876). *Uvedení do mluvnice české*. Praha.
- Gebauer, J. (1929). *Historická mluvnice jazyka českého (Skladba)*. Praha.
- Hausenblas, K. (1969). Vykladač jazyků a jazyka. *SaS*, 30, s. 221–226.
- Klimov, G. A. (1976). Voprosy kontensivno-tipologičeskogo opisanija jazykov. In: *Principy opisanija jazykov mira*. Moskva, s. 122–146.
- Mathesius, V. (1936). [Recenze: Zur ungarischen Grammatik.] *SaS*, 2, s. 47–54.
- Mathesius, V. (1947). *Čeština a obecný jazykozpyt*. Praha.
- Meľnikov, G. P. (1972). Determinantnaja klassifikacija jazykov i jazyki bantu. In: *Africana, Afrikanskij etnografičeskij sbornik IX*. Leningrad, s. 128–159.
- Ogurcov, A. P. – Judin, E. G. (1976). Typologija. In: *Bol'saja sovetskaja encyklopedija*, t. 25.
- Palek, B. (ed.) (1975). *Lingvistické čítanky III. Typologie – sv. 1*. (Skriptum FF UK.) Praha.
- Pawłowski, T. (1969). *Metodologiczne zagadnienia humanistyki*. Warszawa.
- Sgall, P. (1971). On the notion "type of language". *TLP*, 4, s. 75–87.
- Sgall, P. (1973). Die Sprachtypen in der klassischen und der neueren Typologie. *Linguistics*, č. 144, s. 119–123.
- Schleicher, A. (1859). Zur Morphologie der Sprache. *Memoires de l'academie des sciences de St. Petersburg*. Serie VII, t. 1, Nr. 7.
- Skalička, V. (1935a). Zur mitteleuropäischen Phonologie. *ČMF*, 21, s. 151–154.
- Skalička, V. (1935b). *Zur Ungarischen Grammatik*. Praha. [Čes. překlad v publ. Palek, 1975.]
- Skalička, V. (1936). K otázkám fonologických protikladů. *LF*, 63, s. 133–133. [Znovu vydáno ve sb. *Z klasického období pražské školy 1925–1945*. Praha, 1972, s. 41–47.]
- Skalička, V. (1940a). Bemerkungen zur Negation. *Sborník Matice Slovenskej, část prvá, jazykoveda XVIII*, č. 1–2, s. 8–12.
- Skalička, V. (1940b). O dimensích v jazyce. *LF*, 26, str. 169–173.
- Skalička, V. (1941a). Järventaus, A. *Tichá země*. Praha. [Překlad.]
- Skalička, V. (1941b). Järventaus, A. *Opuštěná ves*. Praha. [Překlad.]
- Skalička, V. (1941c). Kivi, A. *Sedm bratří*. Praha. [Překlad.]
- Skalička, V. (1941d). Waltari, M. *Cizinec přichází*. [Překlad.]
- Skalička, V. (1941e). *Vývoj české deklinace*. Praha: Jednota českých matematiků a fyziků.
- Skalička, V. (1942a). Konttinen, A. *Studentka Aniki*. Praha. [Překlad.]
- Skalička, V. (1942b). Maninen, E. N. *Hory hrozí*. Praha. [Překlad.]
- Skalička, V. (1942c). Móricz, Zs. *Sedm krejcarů*. In: *Modlitby rukou*. Praha. [Překlad.]
- Skalička, V. (1943a). Typologie jazyků. *OSNND VI/2*, s. 1295–1296.
- Skalička, V. (1943b). Sillinpää, F. E. *Srpen*. Praha. [Překlad.]
- Skalička, V. (1943c). Maila, T. *Lesy hoří*. Praha. [Překlad.]
- Skalička, V. (1943d). Problém druhého slovesa. *Český časopis filologický*, 1, s. 9–14.
- Skalička, V. (1945). Über die Typologie der Bantusprachen. *Archiv orientální*, 15, s. 93–127.
- Skalička, V. (1946). Sur la typologie de la langue chinoise parlée. *Archiv orientální*, 15, s. 386–412.
- Skalička, V. (1948a). Slovo a tvar. [Zpráva o čas. Slovo a tvar, 1, 1947, č. 1–2.] *SaS*, 10, s. 121.
- Skalička, V. (1948b). The need for a linguistics of la parole. *Recueil linguistique de Bratislava*, 1, s. 21–38.
- Skalička, V. (1951). *Typ češtiny*. Praha: Slovanské nakladatelství.
- Skalička, V. (1957a). Komplexnost jazykových jednotek. *Acta UC, Philologica*, 3, s. 15–25.
- Skalička, V. (1957b). Vztah morfologie a syntaxe. *SaS*, 18, s. 65–71.
- Skalička, V. (1958). O současném stavu typologie. *SaS*, 19, s. 224–232.
- Skalička, V. (1960a). *Vývoj jazyka*. Praha: SPN.
- Skalička, V. (1960b). Z nové typologické literatury. *SaS*, 21, s. 41–43.
- Skalička, V. (1961). Text, kontext, subtext. *SlavPrag*, 3, s. 73–78.
- Skalička, V. (1964). Typologie a konfrontační lingvistika. *Československá rusistika*, 7, s. 210–212.

- Skalička, V. (1965). Die Situation und ihre Rolle in der Sprache. In: *Omagiu lui Alexandru Rosetti*. Bukurešť, s. 839–841.
- Skalička, V. (1966). K voprosu o tipologii. *VJaz*, č. 4, s. 22–30.
- Skalička, V. (1967). O kontinuitě slov. *SaS*, 28, s. 355–359.
- Skalička, V. (1968a). Über die Typologie der finnisch-ugrischen Sprachen. In: *Congressus secundus internationalis fenno-ugristorum I*. Helsinki, s. 494–498.
- Skalička, V. (1968b). Zum Problem des Donausprachbundes. *Ural-Altäische Jahrbücher*, 40, s. 3–9.
- Skalička, V. (1968c). Překlad jako pronikání kódů. *Bulletin ÚRJL*, 12, s. 137–140.
- Skalička, V. (1968d). Problém syntaktické typologie. *SlavPrag*, 10, s. 137–142.
- Skalička, V. (1968e). Istorija izučeniya slavjanskogo jazykoznanija v pražskom universitete s načala do 1918 goda. In: *Slovanská filologie na Univerzitě Karlově*. Praha, s. 35–51.
- Skalička, V. (1969a). Základní otázky typologie. *JA*, č. 3 a 4, s. 15–16.
- Skalička, V. (1969b). Über die Typologie der Balkansprachen. *Les Études balkaniques tchécoslovaques*, 3, s. 37–44.
- Skalička, V. (1969c). Finnougrisch und Indogermanisch. *Ural-altäische Jahrbücher*, 41, s. 335–343.
- Skalička, V. (1969d). Probleme der Panglottie. *Acta Comeniana*, 1, s. 179–181.
- Skalička, V. (1970a). Slovanská filologie na Karlově univerzitě. In: *Práce z dějin slavistiky I*. Praha, s. 26–32.
- Skalička, V. (1970b). Komenský-lingvista. *SaS*, 31, s. 289–292.
- Skalička, V. (1972). Über die typologische Eingliederung der Balkansprachen. *Les Études balkaniques tchécoslovaques*, 4, 1972, s. 27–33.
- Skalička, V. (1973). O tzv. vnitřním modelu v jazyce. *SaS*, 34, s. 21–26.
- Skalička, V. (1974a). Typologischer Vergleich der Balkansprachen. *Les Études balkaniques tchécoslovaques*, 5, s. 5–14.
- Skalička, V. (1974b). Slovník nostratických jazyků. [Recenze.] *JA*, 11, s. 22–24.
- Skalička, V. (1974c). Jazyk a společnost. *SaS*, 35, 1974, s. 85–87.
- Skalička, V. (1975a). [Recenze: G. Altmann & W. Lehfeldt. Allgemeine Sprachtypologie. München. 1973.] *Linguistics*, č. 144, s. 125–128.
- Skalička, V. (1975b). Über die Typologie des Estnischen. *Congressus tertius internationalis fenno-ugristorum Tallinnae habitus*. Tallinn, s. 369–373.
- Skalička, V. (1975c). Lehnwörter und Typologie. *Revue roumaine de linguistique*, 20, s. 409–412.
- Skalička, V. (1975d). [Recenze: A. Juilland & P. M. H. Edwards. The Rumanian Verb system. Den Haag – Paris. 1971.] *Linguistics*, č. 143, s. 85–88.
- Skalička, V. (1975e). Starší střední doba české lingvistiky. In: *Práce z dějin slavistiky II*. Praha, s. 61–67.
- Skalička, V. (1975f). Hranice sociolingvistiky. *SaS*, 36, s. 110–115.
- Skalička, V. (1976). Konstrukt-orientierte Typologie. *Acta UC, LingGen*, 1, 1974, s. 17–23.
- Skalička, V. (1978). Psychika v jazyce. *SaS*, 39, s. 205–209.
- Skalička, V. (1979). *Typologische Studien*. Schriften zur Linguistik, 11. Braunschweig – Wiesbaden.
- [Skalička, V. (2006). *Souborné dílo*. Díl třetí (1964–1994). Dodatky. Bibliografie. (Ed. F. Čermák, J. Čermák, P. Čermák a C. Poeta.) Praha: Karolinum.]
- Skaličková, Z. (1968). Soupis prací prof. dr. Vladimíra Skaličky za léta 1931–1968. *SlavPrag*, 11, s. 11–17.
- Švancara, J. (1977). *Aktuální otázky psychologické terminologie*. (Skriptum FF UJEP.) Brno.
- Těšitelová, M. (1977). *Kvantitativní lingvistika*. Praha.
- Trnka, B. (1932). Some thoughts on structural morphology. In: *Charisteria G. Mathesio*. Praha, s. 58–59.
- Trost, P. (1969). O badatelském významu Vladimíra Skaličky. *SlavPrag*, 11 s. 7–10.